

STORTINGET

Innst. 73 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:251 S (2022–2023)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson og Bjørnar Moxnes om å tette smutthull i innleieregelverket ved å presisere begrepet tillitsvalgt i arbeidsmiljøloven

I forbindelse med komiteens behandling sendte saksordfører Tuva Moflag ytterligere spørsmål til den nye arbeids- og inkluderingsministeren Tonje Brenna. Saksordførers brev samt statsrådets svarbrev av 14. november 2023 følger vedlagt.

Som ledd i komiteens behandling ble det åpnet for skriftlige innspill. Det kom fire innspill.

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å presisere begrepet tillitsvalgt i arbeidsmiljøloven, slik at kun tillitsvalgte som er knyttet til fagforeningen med innstillingsrett som er part i tariffavtalen virksomheten er bundet av, kan inngå avtale om innleie. Forslaget bør utformes i samarbeid med LO.
- Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å presisere begrepet tariffavtale i arbeidstvistloven. Forslaget bør utformes i samarbeid med partene i arbeidslivet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 15. juni 2023 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 15. september 2023 følger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Per Vidar Kjølmoen, Tuva Moflag, Torbjørn Vereide og Bente Irene Aaland, fra Høyre, Henrik Asheim, Anna Mølberg og Aleksander Stokkebø, fra Senterpartiet, Tor Inge Eidesen og Per Olaf Lundteigen, fra Fremskrittspartiet, Alf Erik Bergstøl Andersen og Dagfinn Henrik Olsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstøl og lederen Freddy André Øvstegård, og fra Rødt, Mimir Kristjánsson, viser til Representantforslag 251 S (2022–2023) fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson og Bjørnar Moxnes om å tette smutthull i innleieregelverket ved å presisere begrepet tillitsvalgt i arbeidsmiljøloven.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser også til tidligere statsråd Marte Mjøs Persens svarbrev av 15. september 2023 og statsråd Tonje Brennans tale på Fellesforbundets landsmøte, hvor hun etter talen siteres på frifagbevegelse.no:

«Intensjonen i loven er klar. Det organiserte arbeidslivet skal styrkes, og det er fagforeninger med

innstillingsrett som har rett til å avtale dette med virksomhetene.»

Det har kommet inn skriftlige innspill fra Fellesforbundet og LO, Lederne, Norsk Industri samt NHO. Videre er også skriftlig innspill fra Norsk Industri til Representantforslag 259 S (2022–2023) fra stortingsrepresentantene Ingrid Fiskaa, Kirsti Bergstø og Freddy André Øvstegård om å forsterke innleieregelverket aktuelt i behandlingen av herværende representantforslag.

Flertallet viser til Stortingets behandling av Innst. 355 L (2017–2018), jf. Prop. 73 L (2017–2018), hvor nåværende § 14-12 andre ledd ble vedtatt. Komiteens mindretall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, ble løftet i innstillingen behovet for å drøfte begrepet «landsomfattende tariffavtale med fagforeninger med innstillingsrett etter arbeidstvistloven» nærmere:

«Etter disse medlemmers vurdering gir departementets forslag til ordlyd grunnlag for klarhet, samt at dersom formuleringen skal gjelde allment, vil den bli for snever. I stedet mener derfor disse medlemmer definisjonen i arbeidstvistloven § 1 bokstav e som definerer tariffavtale, må benyttes. Når sammenhengen mellom arbeidstvistloven § 1 bokstav e og § 39 første ledd, defineres et nødvendig nivå på partene som kan inngå tariffavtale. På denne bakgrunn går disse medlemmer inn for at følgende formulering benyttes: 'tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett etter arbeidstvistloven.' Disse medlemmer vil understreke at denne formuleringen også vil dekke opp behovet for en lovtekst som omfatter hele norsk arbeidsliv.»

Komiteens mindretall vant flertall med 56 mot 48 stemmer under Stortingets behandling 4. juni 2018. Stortingsrepresentantenes innlegg i debatten under behandlingen levner ingen tvil om at flertallets mening var at den lokale avtalen om innleie etter § 14-12 andre ledd skal gjøres med de fagforeningstillitsvalgte med innstillingsrett etter arbeidstvistloven.

Den norske arbeidslivsmodellen er tuftet på likhet, tillit og respekt. Flertallet minner om at rollen som tillitsvalgt for en fagforening ikke er lovregulert, men baserer seg på fullmakter gitt gjennom tariffavtaler og hovedavtaler. I 1907 avtalefestes tillitsmannens rolle som representant for organiserte arbeidere i virksomheten. En tillitsvalgt var den gang først og fremst talsmann for arbeiderkollektivet i tarifforhandlinger, der målet var å få sin del av en ferdig tilmålt kake i et kompromiss som var akseptabelt for begge sider. Siden den gang er tillitsvalgte også gitt hjemler i arbeidsmiljøloven til å inngå såkalte dispositive avtaler der det er særskilt regulert. I dag mener de aller fleste at partsorganiserings og de landsomfattende tariff- og hovedavtalene har bidratt til å sikre ro og samarbeid i arbeidsmarkedet, noe som igjen har bidratt til vekst og utvikling av velferdssamfunnet. Forutsetningene for tillitsvalgtrollen ligger i organisasjonsrett og representasjonsrett. Av

organisasjonsretten følger at ingen kan diskrimineres på grunn av organisasjonspolitisk ståsted, og at organisasjonen fritt kan velge sine tillitsvalgte. Organisasjonsrett er derfor en forutsetning for at representasjonsrett skal gi mening.

Flertallet viser til at de skriftlige høringsinnspillene underbygger partsforståelsen og forpliktelsene i det organiserte arbeidslivet. Norsk Industri skriver i sitt innspill til behandlingen av Representantforslag 259 S (2022–2023) fra stortingsrepresentantene Ingrid Fiskaa, Kirsti Bergstø og Freddy André Øvstegård om å forsterke innleieregelverket blant annet:

«Partsforståelsen ble i frontfagsoppgjøret 2022 innført i Industriooverenskomsten. I tillegg ble følgende innført i riksmeklerens møtebok:

'På forespørsel fra en av de lokale parter kan Norsk Industri og Fellesforbundet gi bistand i drøftinger og forhandlinger om spørsmål knyttet til innleie fra bemanningsforetak'

Selve adgangen til å kunne foreta innleie fra bemanningsforetak er både lov- og tariffregulert for industrien, se Industriooverenskomsten, bilag 8 og 8A i fellesdelen. Vi siterer fra Industriooverenskomsten bilag 8

'Partene er enige om at det er viktig å arbeide for at bransjen skal være attraktiv og seriøs, og at innleide arbeidstakere og arbeidstakere ansatt hos underleverandører har ordnede lønns- og arbeidsvilkår. Partene er opptatt av å hindre «sosial dumping» og at utfordringene et internasjonalt marked og fri bevegelighet på arbeidsmarkedet og tjenestemarkedet medfører, behandles på en god måte, og i tråd med norsk lov og avtaleverk og internasjonalt regelverk.'

Partene i arbeidslivet har på dette området avtalt mer kontroll med adgangen til lovlig innleie enn det som gjelder for ikke-tariffbundne bedrifter.»

Flertallet viser videre til det LO og Fellesforbundet skriver i sitt høringsinnspill om tillitsvalgtbegrepet:

«LO og Fellesforbundets utgangspunkt er at etter som en bedrift må være bundet av tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett for inngå innleie utover arbeidsmiljølovens hovedregel, vil innleiebedriften alltid være bundet av en tariffavtale med tilhørende hovedavtale. Innholdet i tariffavtalene er partenes domene alene. Hovedavtalen fastsetter hvem som kan og har adgang til å representere de ansatte. Slike regler vil altså uansett legge begrensninger på hvem som kan inngå avtale om innleie, uavhengig av hva loven sier. Det er svært viktig at klarhetene som har oppstått rundt dette ryddes av veien umiddelbart.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til tidligere statsråd Marte Mjøs Persens svarbrev av 15. september 2023 til komiteen, der hun skriver om tariffavtalebegrepet i arbeidstvistloven:

«Jeg ser heller ikke behov for en lovmessig klargjøring av tariffavtalebegrepet. Begrepet er definert i arbeidstvistloven § 1 bokstav e, og nærmere presisert gjennom rettspraksis fra Arbeidsretten.»

Disse medlemmer viser videre til LO og Fellesforbundets skriftlige innspill, der de omtaler behovet for å presisere begrepet tariffavtale i arbeidstvistloven:

«Arbeidstvistloven skal ivareta andre hensyn, og vi støtter derfor ikke forslaget som rettes mot denne.»

Disse medlemmer støtter tidligere statsråd Marte Mjøs Persens, samt LO og Fellesforbundets, syn på forslag 2.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at skjerpingen av § 14-12 andre ledd i 2019 – med krav om at virksomhetene må ha tariffavtale med fagforening med innstillingsrett – innebar en styrking av tillitsvalgte og fagforeningenes rolle og det organiserte arbeidslivet. Det var aldri intensjonen å legge til rette for at fagforeningstillitsvalgte bevisst skulle forbigås i tariffbundne bedrifter.

Stortingets lovvedtak 27 (2022–2023) den 12. desember 2022 ved behandlingen av Innst. 108 L (2022–2023), jf. Prop. 131 L (2021–2022), innebar en kraftig innstramming i øvrige muligheter for innleie og gjør at det å ha tariffavtale med en fagforening med innstillingsrett har fått en enda større betydning når det gjelder innleie. I de virksomheter som har tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, forutsetter flertallet at spørsmålet om eventuell tidsbegrenset innleie av arbeidstakere fra bemanningsforetak avklares gjennom skriftlig avtale.

Ved Stortingets lovbehandling den 4. juni 2018 av Innst. 355 L (2017–2018), jf. Prop. 73 L (2017–2018) Endringer i arbeidsmiljøloven (fast og midlertidig ansettelse og innleie fra bemanningsforetak), var det en felles forståelse av at § 14-12 andre ledd innebærer et krav om at det i produksjonsvirksomheter hvor tidsbegrenset innleie skal skje, må foreligge skriftlig avtale mellom tillitsvalgt i fagforening med innstillingsrett og innleievirksomhetens ledelse.

Flertallet mener det må legges til rette for god dialog mellom arbeidsgiver og de fagforeningstillitsvalgte og at man på arbeidsplassen finner gode løsninger på spørsmål som berører arbeidstakerne. De sentrale parter har også et ansvar for å bidra til dette og for å bygge opp under en god dialog og et godt partssamarbeid i saker om innleie.

Flertallet viser videre til statsråd Tonje Brenna sitt svarbrev av 14. november 2023 til saksordfører, med kopi til komiteen, der hun varslar at hun over nyttår vil invitere partene i arbeidslivet til et møte for å diskutere praktiseringen av § 14-12 andre ledd og eventuelle behov for presiseringer. Behovet for en bred gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene «tillitsvalgt» og «tariffavtale» vil også bli tema på møtet. Disse medlemmer merker seg videre at statsråden viser til

veilederen til arbeidsmiljøloven som er utarbeidet. Flertallet mener at statsråden i den videre dialogen med partene må sørge for presiseringer i tråd med komiteens merknader.

Flertallet mener at det er tydelig at det er fagforeninger med innstillingsrett og deres tillitsvalgte som kan inngå avtale om innleie etter § 14-12 andre ledd.

Flertallet ber derfor regjeringen om å gjøre nødvendige avklaringer og presiseringer i dialog med partene, slik at praktiseringen av og veiledningen til loven er i tråd med lovgivers intensjon. Uavhengig av dette viser flertallet til behovet for en bred gjennomgang av den øvrige bruken av begrepene «tillitsvalgt» og «tariffavtale» i arbeidsmiljøloven.

Flertallet fremmer på bakgrunn av dette følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet vurdere behovet for en bred gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene 'tillitsvalgt' og 'tariffavtale'. Dersom det i denne sammenheng viser seg å være behov for endringer, presiseringer eller begge deler, ber Stortinget regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at tidligere arbeids- og inkluderingsminister Marte Mjøs Persen i flere svarbrev til Stortinget har bekreftet det som er gjeldende rett, nemlig at begrepet «tillitsvalgt» i arbeidsmiljøloven ikke skal forstås snevert. Den tidligere statsråden uttaler i sitt siste svarbrev av 15. september 2023:

«Loven stiller ikke krav om at avtale må inngås med fagforeningstillitsvalgte. Det sentrale er at den tillitsvalgte representerer et flertall av arbeidstakerne i den arbeidstakerkategorien innleien gjelder.»

Det er forankret i gjeldende (arbeids)rett at tillitsvalgtbegrepet kan omfatte andre valgte representanter for arbeidstakere som ikke er fagforeningsmedlemmer, jf. Ot.prp. nr. 49 (2004–2005) om lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) s. 121 og 340. Dette støttes også av Haavind-advokatene Sten Foyn og Lars Kokkvold som i en nyere artikkel i Rett24 mener de nye innleiereglene må forstås slik at «tillitsvalgte» kan representere de ansatte uavhengig av om disse tilhører en fagforening eller ikke.

Disse medlemmer mener dette var en nødvendig avklaring all den tid det hersket usikkerhet rundt hvordan tillitsvalgtbegrepet skulle forstås. Skulle man lagt en streng fortolkning til grunn, ville adgangen til innleie vært enda snevrere enn den er etter endringene som trådte i kraft 1. april 2023. Dette ville uten tvil vært relevant for EFTAs overvåkningsorgan, ESA, når de nå vurderer om de nyeste innleieinnstrammingene til re-

gjeringen representerer et brudd på våre EØS-rettslige forpliktelser.

Disse medlemmer mener situasjonen likevel fortsetter å være uklar når ny arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna i sitt siste svarbrev av 14. november 2023 til saksordfører, med kopi til komiteen, ikke inntar forrige statsråds korrekte posisjon når det gjelder forståelsen av tillitsvalgtbegrepet. Isteden opplyser statsråden om at det skal innkalles til et møte med partene i arbeidslivet for å diskutere praktiseringen av bestemmelsen, og åpner for eventuelle behov for presiseringer. Hadde statsråden lagt til grunn gjeldende rett, hadde det ikke vært behov for slike diskusjoner og eventuelle presiseringer. Spørsmålet forblir dermed åpent, og det er fremdeles uklart hva regjeringen egentlig mener. Dette innebærer at det likevel ikke er tydelig hvem som kan inngå avtale om innleie av arbeidskraft.

Disse medlemmer mener regjeringen bør avklare dette snarest av hensyn til arbeidsmarkedet og de bedrifter som er avhengige av noe innleie i perioder. Konsekvensen av et uklart regelverk er at flere bedrifter sier nei til oppdrag fordi de er i tvil om hvordan reglene skal forstås, i tillegg til at midlertidighet og overtid for faste ansatte, øker.

Disse medlemmer mener en avklaring også er avgjørende for at ESA skal ha et korrekt grunnlag å fatte sin beslutning på.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at tidligere arbeids- og inkluderingsminister Marte Mjøs Persen ved flere anledninger har gitt uttrykk for samme synspunkt som i svar på skriftlig spørsmål fra Anna Molberg, jf. Dokument nr. 15:1266 (2022–2023):

«Tillitsvalgtbegrepet i arbeidsmiljøloven er ikke begrenset til å forstås snevert som bare representanter for arbeidstakere som er organisert i tradisjonelle fagforeninger/fagforbund; det kan også være tale om valgte representanter for arbeidstakere uten organisasjonsmessig tilknytning.»

Statsrådens uttalelser har sådd tvil om jussen og hvilke tillitsvalgte bedrifter kan avtale innleie med. På den måten har hun gitt arbeidsgivere rom for å omgå intensjonen med innleieregelverket, nemlig å få ned bruken av innleie og gi de tillitsvalgte større innflytelse over innleie i egen bedrift.

Saksordfører Tuva Moflag har bedt den nye arbeids- og inkluderingsministeren Tonje Brenna om en ny vurdering. Statsråd Brenna skriver blant annet følgende i sitt svarbrev til saksordfører av 14. november 2023, med kopi til komiteen:

«Jeg er opptatt av at regelverket ikke misbrukes eller omgås, og vil følge nøye med på utviklingen og praksis på dette området. Jeg vil derfor over nyttår invitere par-

tene i arbeidslivet til et møte for å diskutere praktiseringen av bestemmelsen, samspillet mellom lovens bestemmelser og tariffavtalene og eventuelle behov for presiseringer. Her vil vi også diskutere behovet for en bred gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene 'tillitsvalgt' og 'tariffavtale'. I den forbindelse viser jeg til veilederen som er utarbeidet og hvorvidt det kan være formålstjenlig å gjøre presiseringer i denne. Dette vil jeg vurdere i dialogen med partene.»

Disse medlemmer viser til skriftlig innspill fra Fellesforbundet og LO, der de støtter og ber om en gjennomgang og presisering av begrepene «tariffavtale» og «tillitsvalgt» i arbeidsmiljøloven:

«Det er derfor behov for en helhetlig gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepet 'tariffavtale' og 'tillitsvalgt'. I arbeidsmiljøloven bør 'tariffavtale' gjennomsnående henvise til tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, og 'tillitsvalgt' henvise til tillitsvalgte med reelle rettigheter etter hovedavtaler.»

Disse medlemmer viser også til en fersk uttalelse fra Fellesforbundets landsmøte, der de krever en gjennomgang og presisering av begrepene «tariffavtale» og «tillitsvalgt» i arbeidsmiljøloven og sier at behovet for å gjøre det er akutt:

«Det er nå et akutt behov for en grundig og helhetlig gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepet 'tariffavtale' og 'tillitsvalgt'. Det lave kravet til hva som er tariffbundet bedrift i arbeidsmiljølovens forstand, og den vide adgangen til gjennomsnittsberegning av arbeidstida, er et klart eksempel på undergraving av det organiserte arbeidslivet og at normalarbeidsdagen settes under press. Landsmøtet krever at i arbeidsmiljøloven og i annet relevant regelverk skal 'tariffavtale' gjennomsnående henvise til tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, og 'tillitsvalgt' skal henvise til tillitsvalgte med reelle rettigheter etter hovedavtaler.»

Disse medlemmer minner om at denne uttalelsen ble vedtatt etter at statsråden i sin tale til landsmøtet sa om arbeidsgivere som prøver å omgå begrensningene i innleie:

«Dette er ikke noe vi kan k dde med. Her må vi sørge for å følge arbeidslivets spilleregler.»

Statsråden presiserte også følgende til Frifagbevegelse.no:

«Intensjonen i loven er klar. Det organiserte arbeidslivet skal styrkes, og det er fagforeninger med innstillingsrett som har rett til å avtale dette med virksomhetene.»

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene i arbeidslivet, gjennomgå arbeidsmiljølovens bruk av begrepene 'tariffavtale' og 'tillitsvalgt' - 'tariffavtale'

skal gjennomgående henvise til tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, og 'tillitsvalgt' skal henvise til tillitsvalgte med reelle rettigheter etter hovedavtaler.»

Disse medlemmer er glad for at nåværende statsråd mener at det er fagforeninger med innstillingsrett som har rett til å avtale innleie med virksomhetene, og merker seg at hun vil «diskutere eventuelle behov» for presiseringer med partene, og at hun vil «diskutere behovet» for en bred gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene «tillitsvalgt» og «tariffavtale».

Disse medlemmer er likevel bekymret for at statsrådens uttalelser ikke er forpliktende nok, og at en prosess med å gjennomgå og endre arbeidsmiljøloven vil ta lang tid.

Disse medlemmer viser til situasjonen ved Kaefer i Haugesund, der bedriften har fått godkjenning av verneombudet til å få å leie inn arbeidskraft i stedet for å forholde seg til og avtale innleie med de tillitsvalgte etter hovedavtalen. Innleieavtalen med verneombudet praktiseres fortsatt og illustrerer behovet for en rask avklaring av regelverket og en presisering i veilederen for innleie av arbeidskraft av at det kun er tillitsvalgte med reelle rettigheter etter hovedavtaler som kan inngå avtale med virksomheter om innleie.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig presisere i veilederen om innleie av arbeidskraft at det kun er tillitsvalgte med reelle rettigheter etter hovedavtaler som kan inngå avtale om innleie med virksomheten.»

Disse medlemmer støtter primært sine egne forslag, sekundært komiteens tilråding.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har hele tiden vært svært kritiske til de nye innleiereglene. Dette forslaget understreker bare disse medlemmers poeng om at det nye innleieregelverket er for komplisert og dårlig utredet. Disse medlemmer viser til svarbrev fra statsråd Tonje Brenna av

14. november 2023 til saksordfører, med kopi til komiteen, der statsråden sier at hun over nyttår skal invitere partene i arbeidslivet til samtale om de nye reglene.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med partene i arbeidslivet, gjennomgå arbeidsmiljølovens bruk av begrepene «tariffavtale» og «tillitsvalgt». «Tariffavtale» skal gjennomgående henvise til tariffavtale med fagforening med innstillingsrett, og «tillitsvalgt» skal henvise til tillitsvalgte med reelle rettigheter etter hovedavtaler.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen snarest mulig presisere i veilederen om innleie av arbeidskraft at det kun er tillitsvalgte med reelle rettigheter etter hovedavtaler som kan inngå avtale om innleie med virksomheten.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene i arbeidslivet vurdere behovet for en bred gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene «tillitsvalgt» og «tariffavtale». Dersom det i denne sammenheng viser seg å være behov for endringer, presiseringer eller beggdel, ber Stortinget regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 21. november 2023

Freddy André Øvstegård

leder

Tuva Moflag

ordfører

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/2408-

15.09.2023

Representantforslag 251 S fra stortingsrepresentantene Kristjánsson og Moxnes om å tette smutthull i innleieregelverket ved å presisere begrepet tillitsvalgt i arbeidsmiljøloven

Jeg viser til Stortingets brev av 15. juni 2023 der det er bedt om min vurdering av representantforslag 251 S (2022-2023) fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson og Bjørnar Moxnes (Dokument 8:251 S (2022-2023)).

Representantforslaget omhandler begrepet «tillitsvalgt» i arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd. Bestemmelsen gir virksomheter som er bundet av tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett mulighet til å inngå avtale om innleie med de tillitsvalgte. Forslagsstillerne mener gjeldende rett åpner for omgåelse av innleieregelverket, og foreslår at begrepet presiseres til kun å omfatte tillitsvalgte som er knyttet til den fagforeningen med innstillingsrett som er part i tariffavtalen. Representantforslaget omhandler også forslag om presisering av begrepet «tariffavtale» i arbeidstvistloven.

Inngangsvilkåret for lovlig innleie etter arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd er at innleievirksomheten er bundet av tariffavtale med en fagforening med innstillingsrett etter arbeidstvistloven, det vil si fagforening med minst 10.000 arbeidstakere som medlemmer. Hensikten bak dette vilkåret er å sikre seriositeten til de virksomhetene som kan inngå lokal avtale om innleie. Det er grunn til å tro at virksomheter som er bundet av slike tariffavtaler generelt er seriøse og profesjonelle både med hensyn til å innrette seg etter gjeldende regler og til å forhandle og drøfte med sine tillitsvalgte.

Dersom inngangsvilkåret om tariffavtale på høyt nivå er oppfylt, åpner bestemmelsen for at det kan inngås lokal avtale om innleie. Avtalen må inngås med tillitsvalgte som til sammen representerer et flertall av den arbeidstakerkategorien innleien gjelder.

Loven stiller ikke krav om at avtale må inngås med fagforeningstillitsvalgte. Det sentrale er at den tillitsvalgte representerer et flertall av arbeidstakerne i den arbeidstakerkategorien innleien gjelder. Som det fremgår av forarbeidene er vilkåret gitt «for å sikre at den tillitsvalgte er representativ for innleierens (oppdragsgiverens) tilsatte i forhold til den gruppe arbeidstakere det er tale om å leie inn», jf. Ot.prp. nr. 70 (1998–1999) punkt 6.3.3.4.

Som jeg tidligere har gitt uttrykk for i mine svar til Stortinget, mener departementet at lovens tillitsvalgtbegrep etter omstendighetene også kan omfatte andre valgte representanter for de aktuelle arbeidstakerne enn fagforeningstillitsvalgte. Jeg vil understreke at mine uttalelser er generelle og kun knytter seg til hvordan lovens tillitsvalgtbegrep skal forstås. Hva som nærmere kreves for at den tillitsvalgte skal kunne sies å representere de aktuelle arbeidstakerne i spørsmål om innleie, beror på en konkret vurdering. Partene må også være oppmerksomme på eventuelle forpliktelser som følge av tariffavtalen.

Regjeringen ønsker et organisert og trygt arbeidsliv der hele, faste og direkte stillinger er den klare hovedregelen. Et slikt arbeidsliv gagnar både arbeidstakerne, virksomhetene og samfunnet for øvrig. Det er nå gjennomført sentrale og viktige innstramminger i regelverket for inn- og utleie av arbeidskraft fra bemanningsforetak, jf. Prop. 131 L (2021-2022), herunder et geografisk og bransjemessig forbud mot innleie og oppheving av adgangen til innleie basert på at «arbeidet er av midlertidig karakter».

Den gjenstående avtaleadgangen i § 14-12 andre ledd gir en viss adgang for partene i tariffbundne virksomheter til selv å avklare om innleie er et egnet virkemiddel på arbeidsplassen, samtidig som de må forholde seg til de nærmere vilkårene i loven og eventuelle andre forpliktelser på området. Regelen sikrer at de som blir berørt får innflytelse på beslutninger om innleie, og kan også stimulere til økt fagorganisering og tariffavtaledekning. Etter min vurdering er det ikke hensiktsmessig med ytterligere innstramminger nå utover de rammer som ligger der i dag. Jeg ser heller ikke behov for en lovmessig klargjøring av tariffavtalebegrepet. Begrepet er definert i arbeidstvistloven § 1 bokstav e, og nærmere presisert gjennom rettspraksis fra Arbeidsretten.

I samarbeid med partene vil vi følge nøye med på utviklingen på disse områdene og på hvilken virkning regelendringene får. Dette gjelder også bruken av avtaler med tillitsvalgte om innleie etter arbeidsmiljøloven § 14-2 andre ledd.

Med hilsen

Marte Mjøs Persen

VEDLEGG 2

Til: Statsråd Tonje Brenna, Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Vedrørende dokument 8:251 S (2022-2023)

Det er stilt spørsmål om forståelsen av Arbeidsmiljølovens § 14-12 (2) og praksis knyttet til denne;

«I virksomhet som er bundet av tariffavtale inngått med fagforening med innstillingsrett etter arbeidstvistloven kan arbeidsgiver og tillitsvalgte som til sammen representerer et flertall av den arbeidstakerkategori innleien gjelder, inngå skriftlig avtale om tidsbegrenset innleie uten hinder av det som er bestemt i første ledd.»

Ved Stortingets behandling av denne paragrafen, var det en felles forståelse om at bestemmelsen er ment å legge til rette for avtaler om innleie innenfor det organiserte arbeidsliv. Gitt en utvikling i praksis hvor fagforeningens rolle undergraves i forbindelse med avtaler om innleie, hva er statsrådets vurdering av dette?

Ber om at svar sendes til komitesekretær Berit Skovly, berit.skovly@stortinget.no

Med vennlig hilsen

Tuva Moflag

saksordfører

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/3905-

14. november 2023

Svar på spørsmål fra Arbeids- og sosialkomiteen i forbindelse med representantforslag 251 S (2022-2023)

Arbeids- og sosialkomiteen har stilt følgende spørsmål:

Ved Stortingets behandling av arbeidsmiljøloven § 14-12 andre ledd, var det en felles forståelse om at bestemmelsen er ment å legge til rette for avtaler om innleie innenfor det organiserte arbeidsliv. Gitt en utvikling i praksis hvor fagforeningens rolle undergraves i forbindelse med avtaler om innleie, hva er statsrådets vurdering av dette?

Svar:

Skjerpingen av bestemmelsen i 2019 – med krav om at virksomhetene må ha tariffavtale med fagforening med innstillingsrett – innebar en betydelig styrking av fagforeningenes rolle og det organiserte arbeidslivet. Intensjonen bak lovendringen var å sikre at avtaleadgangen forbeholdes virksomheter med tariffavtale på høyt nivå. Det var aldri intensjonen å legge til rette for at fagforeningstillitsvalgte bevisst skulle forbigås i tariffbundne bedrifter.

For regjeringen er det viktig å legge til rette for et godt partssamarbeid og økt bruk av tariffavtaler. Tariffavtalens fremtredende rolle i norsk arbeidsliv må bevares og styrkes. Hovedavtalene og underliggende tariffavtaler bidrar til at partene kan komme frem til gode løsninger lokalt, samtidig som det kollektive styrkeforholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker ivaretas. Samspillet mellom lov og tariffavtale utgjør et helt sentralt trekk ved vår arbeidslivsmodell, også på dette området. Jeg legger til grunn at partene i arbeidslivet er enig med meg i dette.

Nå har vi også foretatt en kraftig innstramning i øvrige muligheter for innleie som innebærer at det å ha tariffavtale med en stor fagforening får enda større betydning når det gjelder innleie.

I virksomheter som har tariffavtale med fagforening med innstillingsrett forutsetter jeg at det legges til rette for god dialog mellom arbeidsgiver og de tillitsvalgte, og at man på arbeidsplassen finner gode løsninger på spørsmål som berører arbeidstakerne. De sentrale parter har et ansvar for å bidra til dette, og til å bygge opp under en god dialog og godt partssamarbeid i saker om innleie.

Regjeringen er opptatt av at det organiserte arbeidslivet skal styrkes. Etter min mening skjer dette best gjennom samspillet mellom lov- og avtaleverk og at tariffpartene på høyt nivå gis ansvar for å løse utfordringer framfor å frata partene denne muligheten gjennom lovgivning. Det er etter Regjeringens syn i tråd med den norske arbeidslivsmodellen.

Jeg er opptatt av at regelverket ikke misbrukes eller omgås, og vil følge nøye med på utviklingen og praksis på dette området. Jeg vil derfor over nyttår invitere partene i arbeidslivet til et møte for å diskutere praktiseringen av bestemmelsen, samspillet mellom lovens bestemmelser og tariffavtalene og eventuelle behov for presiseringer. Her vil vi også diskutere behovet for en bred gjennomgang av arbeidsmiljølovens bruk av begrepene «tillitsvalgt» og «tariffavtale». I den forbindelse viser jeg til veilederen som er utarbeidet og hvorvidt det kan være formålstjenlig å gjøre presiseringer i denne. Dette vil jeg vurdere i dialogen med partene.

Med hilsen

Tonje Brenna

Kopi: Komitesekretær Berit Skovly

